Uchwała
Komisji Habilitacyjnej
z dnia 4 listopada 2022 roku
powołanej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo
wszczętym na wniosek dr Olgi Śmiechowicz

§ 1

Komisja Habilitacyjna, powołana przez Radę Dyscypliny Literaturoznawstwo UJ, na posiedzeniu w dniu 4 listopada 2022 roku, w którym uczestniczyli wszyscy członkowie Komisji, w głosowaniu jawnym (głosów ZA – 7, głosów PRZECIW – 0, głosów WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0), działając na podstawie art. 221 ust. 10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 ze zm.) i *Procedury postępowań o nadanie stopni naukowych na Uniwersytecie Jagiellońskim*, stanowiącej załącznik do Uchwały nr 87/IX/2019 Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego z dnia 25 września 2019 roku, po zapoznaniu się z recenzjami i dokumentacją wniosku oraz po przeprowadzeniu kolokwium habilitacyjnego w dniu 12 marca 2021 roku stwierdziła, że **osiągnięcia naukowe dr Olgi Śmiechowicz nie stanowią znacznego wkładu w rozwój dyscypliny naukowej literaturoznawstwo**, i jednogłośnie podjęła uchwałę zawierającą opinię **w sprawie odmowy nadania dr Oldze Śmiechowicz stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo.**

Uznając, że nie została spełniona przesłanka określona w art. 219 ust. 1, p. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Komisja nie rekomenduje Radzie Dyscypliny Literaturoznawstwo Uniwersytetu Jagiellońskiego poparcia wniosku Dr Olgi Śmiechowicz oraz nadania jej stopnia doktora habilitowanego.

§ 2

Integralną częścią niniejszej uchwały jest załącznik nr 1 stanowiący jej Uzasadnienie.

§ 3

Komisja przekazuje niniejszą uchwałę Przewodniczącej Rady Dyscypliny Literaturoznawstwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, prof. dr hab. Annie Czabanowskiej-Wróbel.

Podpisy:

Przewodnicząca Komisji

prof. dr hab. Mirosława Hanusiewicz-Lavallee

Sekretarz Komisji

dr hab. Joanna Janik

Załącznik nr 1

Uzasadnienie Uchwały Komisji Habilitacyjnej
z dnia 4 listopada 2022 roku
zawierającej opinię w sprawie odmowy nadania dr Oldze Śmiechowicz
stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie literaturoznawstwo

Uchwała Komisji powołanej do zaopiniowania wniosku dr Olgi Śmiechowicz o nadanie jej stopnia doktora habilitowanego została podjęta w trybie jawnym podczas ponownego posiedzenia Komisji Habilitacyjnej zwołanego na podstawie uchwały Rady Dyscypliny Literaturoznawstwo UJ z dnia 6 lipca 2022 roku (uchwała 1/VIII/2021/2022) w sprawie zlecenia Komisji Habilitacyjnej ponownego podjęcia uchwały zawierającej opinię w sprawie nadania albo odmowy stopnia doktora habilitowanego w postępowaniu habilitacyjnym dr Olgi Śmiechowicz.

Obrady przeprowadzono zdalnie z wykorzystaniem aplikacji MsTeams. Recenzenci i pozostali członkowie Komisji zapoznali się z dorobkiem naukowym, dydaktycznym i organizacyjnym Habilitantki. Wszyscy członkowie Komisji wzięli wcześniej udział w kolokwium habilitacyjnym, które odbyło się dnia 12 marca 2021 r. zgodnie z rygorami określonymi w §20 *Procedury postępowań o nadanie stopni naukowych na Uniwersytecie Jagiellońskim*, stanowiącej załącznik do Uchwały nr 87/IX/2019 Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego z dnia 25 września 2019 r., i mieli do dyspozycji szczegółowy protokół kolokwium. **Komisja postanowiła nie rekomendować Radzie Dyscypliny Literaturoznawstwo UJ wniosku dr Olgi Śmiechowicz o nadanie stopnia doktora habilitowanego.** Głosowanie w tej sprawie było jednomyślne.

Komisja uznała, że dr Olga Śmiechowicz nie spełnia przesłanki określonej w art. 219, art. 219 ust. 1, p. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 ze zm.).

1. **Sylwetka i przebieg kariery naukowej Habilitantki**.

Dr Olga Śmiechowicz, urodzona w roku 1987, studiowała na Uniwersytecie Jagiellońskim: w 2011 ukończyła studia w zakresie wiedzy o teatrze, specjalność: teatrologia, a w 2014 – studia magisterskie na kierunku filologia klasyczna, specjalność: bizantynistyka i neogrecystyka. Prace magisterskie na obu kierunkach poświęciła twórczości Arystofanesa; pierwsza rozprawa, której promotorem był prof. dr hab. Marek Dębowski, nosiła tytuł: *Poeci sceniczni w komediach Arystofanesa*, druga, napisana pod kierunkiem dr hab. Dariusza Brodki, prof. UJ – *Arystofanes w walonkach. Recepcja komedii greckiej w Rosji*. Rok po ukończeniu drugiego kierunku studiów Habilitantka obroniła, na Wydziale Polonistyki, pracę doktorską pt.: *Recepcja komedii Arystofanesa w Wielkiej Brytanii, Rosji i Polsce*, promotorem pracy był prof. dr hab. Jacek Popiel, recenzentami: prof. dr hab. Krystyna Bartol i prof. dr hab. Kazimierz Korus. Dr Śmiechowicz od 2015 roku jest zatrudniona w Katedrze Teatru i Dramatu na Wydziale Polonistyki UJ, do 2019 na stanowisku asystenta, od 2019 – adiunkta.

Habilitantka współpracuje z The Archive of Performances of Greek and Roman Drama, od 2017 roku jest członkinią Centre for Aliative Research przy Faculteit der Geesteswetenschappen, Universiteit van Amsterdam, zaś od 2019 roku należy do The Israel Society for the Promotion of Classical Studies.

Przed uzyskaniem stopnia doktora Habilitantka opublikowała 1 monografię naukową, 1 rozdział w monografii zbiorowej i 4 artykuły naukowe. Wzięła udział jako prelegentka w 6 międzynarodowych konferencjach naukowych, uczestniczyła również w organizacji i wystąpiła jako prelegentka na konferencji na Wydziale Polonistyki. Otrzymała Stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za osiągnięcia w nauce (2010), Stypendium Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego dla najlepszych doktorantów (2011) oraz The Clifford & Mary Corbridge Trust Scholarship (Magdalen College, Oxford, 2012).

Po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka opublikowała: 6 monografii, w tym monografię pt. *Didaskalia do historii – teatr starożytnej Grecji i jego kontekst polityczny*, wydaną w wydawnictwie Universitas, w Krakowie, w 2018 roku, wskazaną jako osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy, przekład dramatu Y.T.O. *Arystofanes w Oksfordzie*, 4 rozdziały w monografiach naukowych, 7 artykułów naukowych, oraz hasła w *Encyclopedia of Greek Comedy,* ed. A. Sommerstein, Wiley-Blackwell, Londyn 2019.

Dr Olga Śmiechowicz przedstawiała wyniki swych badań na 7 konferencjach krajowych i międzynarodowych, odbyła dwa miesięczne staże podoktorskie w ramach wymiany bezpośredniej z uniwersytetami w Wiedniu (2016) oraz Heidelbergu (2018), otrzymała stypendium Fundacji z Brzezia Lanckorońskich (Londyn, 2018) i The Clifford & Mary Corbridge Trust Scholarship (Robinson College, Cambridge, 2019), jest laureatką Nagrody

Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego za osiągnięcia w nauce oraz nagrody naukowej tygodnika „Polityka" w dziedzinie nauk humanistycznych (obie nagrody otrzymała w roku 2019), jest recenzentką czasopisma naukowego. Jej indeks Hirscha wynosi 1, a jej prace mają 3 cytowania. Całkowita suma punktów MEiN za ogłoszone drukiem publikacje wynosi 600.

2. **Ocena dorobku naukowego, w szczególności monografii przedstawionej jako główne osiągnięcie w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego.**

Dr Olga Śmiechowicz jako osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 219 p. 1 ustęp 2 Ustawy, wskazała monografię pt.: *Didaskalia do historii – teatr starożytnej Grecji i jego kontekst polityczny*, wydaną w wydawnictwie Universitas, w Krakowie, w 2018 roku.

Spośród czterech recenzji dorobku naukowego Habilitantki recenzje prof. Jerzego Axera, dr hab. Barbary Bibik i prof. Jerzego Danielewicza zawierały konkluzje pozytywne, jedna zaś, sporządzona przez dr hab. Jana Kucharskiego, konkluzję negatywną. Należy jednak podkreślić, że prof. Axer i dr hab. Bibik swe ostatecznie pozytywne, choć opatrzone licznymi zastrzeżeniami, konkluzje oparli na ocenie prac, których dr Śmiechowicz nie wskazywała jako swego głównego osiągnięcia w postępowaniu habilitacyjnym; prof. Axer za najlepszą uznał monografię *Polski teatr po upadku komunizmu. Lupa, Warlikowski, Klata* (2018), doceniając ustalenia Habilitantki w zakresie teatrologii, a dr hab. Barbara Bibik stwierdziła, że pracą, która mogłaby spełniać kryterium znaczącego wkładu w rozwój dyscypliny literaturoznawstwo, jest monografia *Arystofanes* (2015). Oceniając monografię *Didaskalia do historii – teatr starożytnej Grecji i jego kontekst polityczny*, wskazaną przez dr Śmiechowicz jako jej główne osiągnięcie, wszyscy recenzenci sformułowali bardzo wiele uwag krytycznych. Krytyka ta została później rozwinięta i umocniona w dyskusji w trakcie posiedzenia Komisji, podczas którego zwrócono uwagę na wiele mankamentów warsztatowych nie tylko monografii przedstawionej jako główne osiągnięcie, lecz również innych monografii, które można uznać za literaturoznawcze (*Arystofane*s; *Arystofanes w Oksfordzie*).

Prof. dr hab. Jerzy Axer, odnosząc się do monografii *Didaskalia do historii*, zgłosił wiele wątpliwości m.in. co do traktowania kanonów gatunkowych i uznał, że Autorka „lekceważąc kanony, nadmiernie ułatwia sobie zadanie" poprzez „nakładanie współczesnego myślenia na fenomeny kultury antycznej" (rec. Prof. J. Axera, s. 4). W jego przekonaniu, analizowanie fragmentów komediowych nie pomaga deklarowanemu nowatorskiemu podejściu do kwestii polityczności tragedii. W monografii Habilitantki dostrzec można lekceważenie charakterystycznej dla starej komedii rytualnej deformacji postaci i uproszczenia polegające na próbie rekonstruowania poglądów autora komedii na

podstawie wypowiedzi postaci scenicznych. Autorka dopuszcza się anachronizmów, nieświadoma np. historii obiegu tekstów, nie omawia i nie charakteryzuje ważnych dla swego dyskursu idei (np. idei panhellenizmu, wyeksponowanej w tytule jednego z rozdziałów). Zdaje się to wynikać albo z deficytów erudycji, albo ze świadomego lekceważenia dorobku poprzedników „i niereferowania pełnego *status quaestionis*, ani w szczegółowych, ani w ogólniejszych sprawach. Z tym wiążą się też luki w *Bibliografii*, których jest wiele" (rec. Prof. J. Axera, s. 5). Wątpliwości budzi sposób traktowania źródeł historycznych i uproszczenia wynikające z łatwych aktualizacji oraz woluntaryzm i arbitralność w datowaniu tragedii, co ma służyć uzyskaniu interesujących koincydencji z wydarzeniami historycznymi i wspierać przedstawioną w książce argumentację (rec. Prof. J. Axera, s. 5-6). Wywód Autorki obala stereotypy, które jednak wśród badaczy starożytności dawno już zostały obalone, jak np. ten, że tragedia służyła budowaniu wspólnoty, a nie miała odniesień do aktualnych wydarzeń. Ujęcie takie może się wydać odkrywcze czytelnikowi nie mającemu specjalistycznych kompetencji, lecz nie wnosi niestety nowych ustaleń do stanu badań.

Wśród pozytywnych aspektów monografii *Didaskalia do historii – teatr starożytnej Grecji i jego kontekst polityczny* Prof. Axer dostrzegł wysiłek włożony w zebranie i uporządkowanie obszernego materiału, śmiały i prowokujący pomysł badawczy, interdyscyplinarną perspektywę, autentyczny zapał w poszukiwaniach oraz wymiar popularyzatorski książki. Są to jednak, jak podkreślił w dyskusji podczas posiedzenia, zalety warsztatu będące raczej pochodną kompetencji krytyka teatralnego, nie zaś filologa literaturoznawcy, te ostatnie bowiem są niesatysfakcjonujące.

Jednoznacznie negatywną opinię na temat książki *Didaskalia do historii – teatr starożytnej Grecji i jego kontekst polityczny* jako podstawy ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego wyraziła zarówno w swej recenzji, jak i podczas dyskusji dr hab. Barbara Bibik. W jej przekonaniu, mankamenty monografii obejmują 1) błędy metodologiczne oraz nieznajomość bądź niewłaściwe wykorzystanie literatury przedmiotu 2) generalizacje i niekonsekwencje w narracji i/lub argumentacji, 3) błędy merytoryczne oraz 4) błędy redakcyjne. Centralna dla monografii kategoria 'polityczności 'nie została zdefiniowana. Autorka nie daje też dowodów gruntownej znajomości literatury przedmiotu, w tym zwłaszcza polskiej (prac m.in. Roberta Chodkowskiego, Jadwigi Czerwińskiej czy Marii Maślanki-Soro), co „jest znaczącym uchybieniem i pominięciem, które wpływa, jak się wydaje, na błędne przekonanie, że w polskiej literaturze przedmiotu temat podjęty przez Habilitantkę się nie pojawia" (rec. Prof. B. Bibik, s. 4). Deficyty erudycji niekorzystnie zaciążyły na „analizach i interpretacjach tragedii, które są bardzo powierzchowne. W przypadku zaś analiz tragedii

Sofoklesa wręcz szkodliwe, ponieważ Autorka powtarza przebrzmiałe już nieco interpretacje […], z którymi od lat starają się walczyć badacze" (rec. Prof. B. Bibik, s. 4). Arbitralne kojarzenie tragedii z jednostkowymi wydarzeniami „odbija się w uproszczonych analizach omawianych utworów, w których umyka ich uniwersalność i ponadczasowość" (rec. Prof. B. Bibik, s. 5). Badacz, dysponujący ograniczoną liczbą świadectw, musi zachowywać ostrożność w formułowaniu wniosków, tym bardziej, że o domniemanym wpływie jakiegoś wydarzenia na autora antycznego decyd ujemy, spoglądając z perspektywy współczesnego odbiorcy.

Wątpliwości budzi sposób wykorzystania w analizach dr Śmiechowicz fragmentów niezachowanych utworów i konstruowanie na tej podstawie hipotez dotyczących treści sztuk. Choć Habilitantka sugeruje, iż omawianą monografią rozpoczyna nowy temat badawczy, to „część przedłożonej pracy, w partiach dotyczących komedii Arystofanesa, opiera się na wcześniejszej monografii *Arystofanes*" (rec. Prof. B. Bibik, s. 6), o czym Autorka nie informuje w żadnym miejscu swej książki. Budzą też sprzeciw nieuprawnione generalizacje niektórych sądów rzekomo dominujących w literaturze przedmiotu (zob. przykłady z tekstu monografii przedstawione na s. 7-8 recenzji Prof. B. Bibik) oraz bardzo liczne błędy merytoryczne i językowe (rec. Prof. B. Bibik, s. 8).

W swej recenzji Prof. Bibik wyraziła przekonanie, że wcześniejsza monografia Habilitantki, zatytułowana *Arystofanes*, zasługuje na bardziej pozytywną ocenę, gdyż dobrze służy popularyzacji twórczości greckiego komediopisarza, omawia ją całościowo i szczegółowo omawia poszczególne utwory. Niemniej jednak i w tym wypadku dostrzec można niepełne wykorzystanie literatury przedmiotu, powierzchowność interpretacji, nieweryfikowalne uogólnienia, liczne uchybienia i niekonsekwencje (zob. rec. Prof. B. Bibik, s. 10). Zastrzeżenia budzi fakt (co Prof. Bibik podkreśliła w trakcie posiedzenia), że całe fragmenty monografii *Didaskalia do historii*, przedstawionej jako najważniejsze osiągnięcie w postępowaniu, zostały oparte na wcześniejszej książce o Arystofanesie, czego Autorka nie odnotowuje.

Na poważne mankamenty monografii *Didaskalia do historii* wskazał równie w swej recenzji prof. Jerzy Danielewicz. Są wśród nich braki w znajomości literatury przedmiotu oraz ryzykowne założenia pracy, przedstawiane przez Autorkę jako nowatorskie i polegające na oparciu wywodu na analizie ocalałych fragmentów niezachowanych w całości dramatów, gdyż „włączenie do pola obserwacji fragmentów tragedii i komedii attyckich, oprócz wyraźnych pozytywów, niesie ze sobą niebezpieczeństwo spowodowane brakiem szerszego kontekstu ułatwiającego ich interpretację" (rec. Prof. J. Danielewicza, s. 2). Zastrzeżenia budzi także „oszczędne posługiwanie się przypisami", co może błędnie „sugerować zupełną

nowość ustaleń" (rec. Prof. J. Danielewicza, s. 2) Autorki. W pracy widoczne są też, w przekonaniu Prof. Danielewicza, błędy merytoryczne i redakcyjne, także błędy tłumaczeń, a sprzeciw budzi odnoszenie dyskursu analitycznego do polskich przekładów, nie zaś do tekstu oryginalnego.

W monografii *Didaskalia do historii* można też wskazać (co zauważa prof. Danielewicz w swej recenzji) elementy pozytywne, w tym metodę heurystyczną, dystans, jaki Autorka zachowuje względem własnych propozycji interpretacyjnych, żywość języka oraz respektowanie chronologii w omawianiu tekstów potencjalnie nawiązujących do wydarzeń historycznych, co pozwala na ukazanie ewolucji politycznej funkcji teatru. Te zalety skłoniły początkowo Recenzenta, ważącego wady i zalety monografii, do sformułowania pozytywnej oceny. Jednak w dyskusji podczas posiedzenia Komisji, biorąc pod uwagę także argumenty wynikające z przebiegu kolokwium, uznał, że dostrzeżone wcześniej mankamenty monografii nie są incydentalne, ale ujawniają istotne cechy warsztatu naukowego Habilitantki, w tym deficyty erudycji oraz niedostateczną znajomość tekstów literackich.

Niemniej jednak, jak dowodzi w swej recenzji dr hab. Jan Kucharski, już cel monografii *Didaskalia do historii* trzeba uznać za chybiony: „Dr Śmiechowicz przedstawia ją jako polemikę z czysto estetycznym i uniwersalistycznym ujęciem dramatu greckiego: taka postawa krytyczna istotnie dominowała wśród badaczy tragedii attyckiej w latach 30-tych, 40-tych i 50-tych minionego wieku […]" (rec. Prof. J. Kucharskiego, s. 1). Współczesne badania wszakże są już dalekie od tych ujęć, a obecność aluzji do bieżących wydarzeń politycznych nie bywa w ogóle kwestionowana. Habilitantka wydaje się zatem nie znać nowszych ujęć badawczych, których uwzględnienie mogłoby zaowocować powstaniem interesującej pracy, polemizującej z rozpowszechnionymi poglądami. Sprawia to, że jej książka „składa się przede wszystkim z […] rozpowszechnionych opinii, trywialnych tez, często przytaczanych bezkrytycznie, jakby istotnie stanowiły one znaczący wkład do naszej wiedzy o politycznym wymiarze dramatu greckiego" (rec. Prof. J. Kucharskiego, s. 2). Razi brak krytycznego podejścia Habilitantki do tekstów źródłowych, a „Oryginalne spostrzeżenia autorki, a zatem takie, które nie są parafrazą źródeł lub opracowań, znaleźć można nieczęsto, a jeszcze rzadziej uznać je można za naukowo uzasadnione obserwacje. Z reguły mamy tu do czynienia albo z luźnymi impresjami, niepopartymi jakimikolwiek filologicznymi czy historycznymi argumentami […] albo też ze spostrzeżeniami dziwacznymi lub trywialnymi, ocierającymi się niekiedy o infantylizm" (rec. Prof. J. Kucharskiego, s. 3). W książce widoczne są mankamenty konstrukcji wywodu naukowego, a sprzeciw budzą również

kategoryczne konstatacje dr Śmiechowicz dotyczące datacji dramatów. Znajomość historii i historii literatury prezentowana przez Habilitantkę jest powierzchowna, „co raz za razem daje o sobie znać w postaci błędów merytorycznych i zgoła nieuprawnionych uproszczeń" (rec. Prof. J. Kucharskiego, s. 6). W swej recenzji (s. 6-13) prof. Kucharski zawarł wykaz 38 błędów merytorycznych, wskazujących na niedostateczną znajomość historii starożytnej, 62 błędów wskazujących na niewystarczającą znajomość literatury greckiej, a także 25 błędów wskazujących na niedostateczną znajomość greki starożytnej. Wykaz ten, w opinii Komisji, jest bardzo przekonujący, podobnie jak wykaz błędów przedstawiony w recenzji Prof. Bibik.

W pracy *Didaskalia do historii* brak odwołań do podstawowych opracowań i do edycji krytycznych tekstów oryginalnych, źródła i opracowania są cytowane wybiórczo, co zwłaszcza „w przypadku mniej oczywistych obserwacji i argumentów" (rec. Prof. J. Kucharskiego, s. 14), budzi niepokój. W recenzji Prof. Kucharskiego wskazane zostały miejsca, które powinny zostać opatrzone odsyłaczem do konkretnych opracowań (s. 14-15), oraz miejsca, w których widoczne są (dostrzeżone także przez Prof. Bibik) nieodnotowane tekstowe zbieżności z wcześniejszą książką *Arystofanes* (rec. Prof. J. Kucharskiego, s. 16-18). Wszystko to sprawia, że monografia *Didaskalia do historii* okazuje się „pracą wtórną, pozbawioną stosownego aparatu naukowego, zdradzającą rażące braki warsztatowe, bardzo powierzchowną znajomość historii i literatury greckiej oraz żenująco niski poziom opanowania greki starożytnej" (rec. Prof. J. Kucharskiego, s. 18). Te interpretacje, które można by uznać za nieco bardziej oryginalne, opierają się zwykle na cudzych spostrzeżeniach, choć nie zawsze jest to odnotowywane.

Podobne mankamenty można dostrzec także w innych pracach Habilitantki mających charakter literaturoznawczy. W monografii *Arystofanes*, choć na ogół Habilitantka, odnosząc się tu do cudzych ustaleń, poprawnie to dokumentuje, wywód okazuje się mało oryginalny, opiera się bowiem w dużej mierze na spostrzeżeniach Janiny Ławińskiej-Tyszkowskiej, Sommersteina i na streszczeniu samych sztuk. Dr Śmiechowicz nie odnosi się do specjalistycznych opracowań dramatów Arystofanesa (można odnieść wrażenie, że ich nie zna). Zdarza się również, że przypisy z przekładu Ławińskiej-Tyszkowskiej przepisuje *verbatim* bez podania źródła. Natomiast w książce *Arystofanes w Oxfordzie* dr Śmiechowicz dokonuje nieuprawnionych interwencji w tekście, nie tłumaczy trudniejszych partii, wprowadza arbitralne interpolacje, opatrując je nawet przypisami.

Jak zauważył Prof. Jakub Niedźwiedź, w książce *Didaskalia do historii* widoczny jest ambitny zamysł badawczy, jednak widoczne są w niej wady konstrukcji, błędy stylistyczne i

gramatyczne, brak należytej dokumentacji formułowanych stwierdzeń, subiektywność ocen, brak namysłu teoretycznoliterackiego.

Jak podkreśliła dr hab. Joanna Janik, monografia *Didaskalia do historii* zawiera wiele skrótów myślowych, uproszczeń i arbitralnych sądów, lecz podobne błędy, niedostatki i mankamenty metodologiczne i warsztatowe, charakterystyczne dla monografii *Didaskalia do historii*, wskazanej jako główne osiągnięcie, widoczne są również we wcześniejszych pracach, w tym zwłaszcza w monografii *Arystofanes*. Jej najbardziej przekonujące partie to te, w których Autorka streszcza poszczególne komedie; czyni to wówczas precyzyjnie i fachowo, jednak proponowane tu wyjaśnienia i analizy pewnych zjawisk oraz postaci pozostają problematyczne i często nie uwzględniają konwencji gatunkowej omawianych tekstów. Habilitantka korzysta z przestarzałej literatury przedmiotu, popełnia liczne błędy i dopuszcza się nieścisłości, które zdają się wynikać z pewnej nonszalancji w stosowaniu terminów w odniesieniu do różnych kwestii szczegółowych oraz z zanadto swobodnych aktualizacji.

W zgodnej opinii całej Komisji, wyrażonej w argumentacji sformułowanej w recenzjach, a jeszcze dobitniej w trakcie dyskusji podczas posiedzenia, ani monografia *Didaskalia do historii. Teatr starożytnej Grecji i jego kontekst polityczny*, ani też pozostałe prace Habilitantki nie stanowią znaczącego wkładu w rozwój dyscypliny literaturoznawstwo, obciążone są wieloma wadami warsztatowymi, błędami merytorycznymi i językowymi (w zakresie greki starożytnej), deficytami erudycji, anachronizmami, nie wprowadzają oryginalnych i nowych ujęć interpretacyjnych.

3. Ocena kolokwium habilitacyjnego

Przebieg kolokwium habilitacyjnego pogłębił wątpliwości oraz negatywne opinie członków komisji dotyczące warsztatu naukowego Habilitantki w dyscyplinie literaturoznawstwo. W opinii Prof. Axera, wcześniej dostrzeżone słabe aspekty pisarstwa naukowego dr Śmiechowicz, które początkowo skłonny był uznać za przejaw niestaranności redakcji, objawiły się jako istotny problem merytoryczny i warsztatowy. Habilitantka nie była w stanie podjąć dyskusji o świecie Greków V wieku p.n.e. i o funkcji dramatu w tym świecie. Także w opinii pozostałych członków Komisji, kolokwium potwierdziło wrażenia co do powierzchowności interpretacji proponowanych przez Habilitantkę i niezdolności podjęcia pogłębionej refleksji nad centralną dla jej pracy kategorią polityczności. Choć część zadanych pytań zmierzała do tego, by skłonić ją do dyskusji nad tym pojęciem oraz przeniesienia refleksji na inny poziom metodologiczny i interpretacyjny, dr Śmiechowicz nie umiała przyjąć innej perspektywy niż bezpośrednie

kojarzenie wydarzeń historycznych z konkretnymi dramatami, przy czym kojarzenie to oparte było na bardzo intuicyjnym poszukiwaniu zbieżności w datach, w wielu przypadkach niepewnych.

Prof. Jerzy Danielewicz podczas kolokwium przypomniał, że pani dr Śmiechowicz w swojej książce (s. 15) podkreśliła wagę zachowanych fragmentów dzieł dramaturgów, co więcej – nadała im status niemal równorzędny z utworami zachowanymi w całości. Na tej podstawie, uznając, że owe fragmenty zostały przez Habilitantkę gruntownie przestudiowane (w oryginale) i wnikliwie zanalizowane, poprosił o zegzemplifikowanie pewnych kategorycznie sformułowanych, lecz budzących jego zastrzeżenia stwierdzeń Habilitantki. Stanowiło to zaproszenie do merytorycznej dyskusji nad konkretnym, wskazanym przez samą Autorkę zagadnieniem. Habilitantka jednak nie tylko nie skorzystała z szansy uzasadnienia swoich dyskusyjnych tez, ale wykazała się całkowitą nieznajomością tekstów, które miały uzasadniać jej opinie. Takim podejściem dała dowód naukowej nierzetelności, niezgodnej z etosem akademickim. Wykazała się też rażącą niewiedzą, uznając na przykład autorstwo Eurypidesowego *Cyklopa* za niepewne.

Dr Śmiechowicz nie udzieliła również satysfakcjonującej odpowiedzi na pytania zadane przez Prof. Kucharskiego – nie odpowiedziała na pytanie o metaforę *polis-tyrannos*, nie podała też żadnego uzasadnienia swej (sformułowanej w monografii) surowej opinii na temat *Andromachy* Eurypidesa.

Kolokwium też unaoczniło, jak zauważa Prof. Niedźwiedź, że brak namysłu teoretycznoliterackiego widoczny w monografii *Didaskalia do historii* nie jest bynajmniej gestem świadomego odrzucenia, Habilitantka bowiem nie zna współczesnych propozycji teoretycznoliterackich. Dyskusja z Habilitantką wykazała też, że nie potrafi się ona zdystansować wobec ujęć aktualizujących i anachronicznych, co staje się problematyczne, a nawet niedopuszczalne, jeśli próbuje się rekonstruować poglądy, rozumieć motywy postępowania Greków starożytnych oraz budować na tej podstawie jakieś hipotezy wyjaśniające rozwój wypadków lub czyjeś reakcje.

Przebieg kolokwium rozwiał wcześniejsze wątpliwości i nadzieje Komisji dotyczące zwłaszcza erudycji, rzetelności naukowej oraz głębi refleksji metodologicznej Habilitantki, unaocznił poważne deficyty we wszystkich tych zakresach i uświadomił, że mankamenty Jej pisarstwa naukowego nie mogą zostać objaśnione niedopracowaniem redakcyjnym, lecz są istotną wadą warsztatu.

4. **Ocena działalności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, zwłaszcza zagranicznej (art. 219 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 18 lipca 2018)**

Członkowie Komisji byli zgodni, że działalność konferencyjna i pozanaukowa, w szczególności zaangażowanie w życie teatralne i praca w charakterze dramaturga, zasługują na ocenę pozytywną i uznanie również z powodu wartości społecznych. Prof. Axer wyróżnił szczególnie monografię o polskim teatrze po upadku komunizmu, uznając ją za najlepszą pracę w dorobku dr Śmiechowicz, oraz książkę o spektaklu *Trojanki* w reżyserii Jana Klaty, w przy którego realizacji współpracowała dr Śmiechowicz. W jego przekonaniu, Habilitantka jest dobrze przygotowana do pracy krytyka teatralnego i do wielorakich form angażowania się w życie teatralne. Komisja bardzo pozytywnie oceniła też zaangażowanie Habilitantki w popularyzację wiedzy o teatrze i jej aktywny udział w międzynarodowym życiu naukowym. Działalność teatralna dr Śmiechowicz została uznana za ważną społecznie i wartościową.

5. **Konkluzje**

Ogólna ocena działalności naukowej dr Olgi Śmiechowicz realizowanej – zgodnie z literą Ustawy z dnia 18 lipca 2018 (art. 219 p. 1, ustęp 3) „w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, zwłaszcza zagranicznej" – wypadła pozytywnie, lecz w jednomyślnej opinii komisji Habilitantka nie spełnia kryterium wymagającego przedstawieniu w postępowaniu osiągnięć, które stanowiłyby znaczny wkład w rozwój dyscypliny literaturoznawstwo.

Habilitantka wnioskowała o nadanie Jej stopnia doktora habilitowanego w tej właśnie dyscyplinie i wskazała jako główne osiągnięcie monografię o charakterze literaturoznawczym, czyli książkę *Didaskalia do historii – teatr starożytnej Grecji i jego kontekst polityczny*. Jeśli nawet, co sama deklaruje, adresuje ją do teatrologów, nie tylko nie zwalnia jej to z naukowej odpowiedzialności, ale wręcz tę odpowiedzialność potęguje, ponieważ winna jest swym odbiorcom-niespecjalistom dzieło respektujące wszelkie rygory merytoryczne i metodologiczne oraz oparte na gruntownym rozpoznaniu zarówno tekstów literackich, jak i pełnej literatury przedmiotu. Monografia ta jednak została oceniona bardzo krytycznie; zarówno w przedstawionych recenzjach, jak i w dyskusji podczas posiedzenia Komisji sformułowano wiele argumentów, które przekonująco wykazują, że Habilitantka nie dysponuje

odpowiednim warsztatem literaturoznawczym ani orientacją w stanie badań. Deficyty erudycji spowodowały niewłaściwą problematyzację całej rozprawy i skazały Autorkę na wtórność oraz na forsowanie tez oczywistych, ale też wiodły Ją do naiwności i anachronizmów, bardzo licznych błędów filologicznych, wskazujących na niewystarczającą znajomość greki starożytnej i proste niezrozumienie komentowanych tekstów. Dr Śmiechowicz lekceważy różnice gatunkowe między omawianymi utworami i nadinterpretuje możliwość ich politycznej aktualizacji. Niedostatki warsztatu filologa klasycznego (od którego to warsztatu nie można uciec, pisząc pracę o dramacie i teatrze greckim) sprawiają, że w pracy widoczny jest brak krytycznego podejścia do materiału źródłowego, nieprecyzyjne lub wręcz woluntarystyczne datowanie, niewystarczająca znajomość historii i literatury starożytnej, wybiórcze cytowanie zarówno źródeł, jak i opracowań. Mimo deklarowanego nowatorstwa, proponowane ujęcia i interpretacje niejednokrotnie okazały się powierzchowne lub nieuzasadnione, a datowanie konkretnych dzieł – często arbitralne. Habilitantka nie podjęła też pogłębionego namysłu nad centralną dla swej rozprawy kategorią polityczności i przyjęła jej najbardziej potoczne rozumienie. W recenzjach i w dyskusjach podjętych przez Komisję wskazano również niestety przykłady nierzetelności naukowej, widoczne zarówno w monografii przedstawionej jako główne osiągnięcie, jak i w pozostałych pracach (brak należytej dokumentacji odniesień do literatury przedmiotu, nieudokumentowany recycling całych fragmentów wcześniej ogłoszonych studiów Habilitantki, przejęcia przypisów z prac innych autorów, nieuprawnione interpolacje i przeinaczenia w pracach przekładowych).

Przebieg kolokwium potwierdził zarówno braki erudycyjne dr Śmiechowicz, jak też brak jej gotowości do korekty lub choćby ponownego rozważenia wcześniejszych założeń metodologicznych, skłonił też troje z czworga recenzentów do zmiany wyrażonego w recenzjach stanowiska.

W końcowej dyskusji przeprowadzonej na ponownym posiedzeniu Komisji w dniu 4 listopada 2022 roku negatywna ocena wniosku Habilitantki znalazła pełne potwierdzenie i uszczegółowienie, co dokumentuje protokół. Podczas posiedzenia, konfrontując obserwacje i argumenty sformułowane w procesie analizy dorobku Habilitantki oraz w przebiegu kolokwium, Komisja jednogłośnie uznała, że osiągnięcia dr Śmiechowicz nie stanowią znaczącego wkładu w rozwój dyscypliny literaturoznawstwo. Choć Komisja zgadza się co do tego, że dorobek ten ma niewątpliwie cenne komponenty teatrologiczne, a sama Habilitantka jest aktywną i użyteczną uczestniczką życia akademickiego oraz życia społeczno-kulturalnego w naszym kraju, nie można jednak na tej podstawie rekomendować nadania jej stopnia w dyscyplinie nauki o sztuce, wniosek dr Śmiechowicz dotyczy bowiem literaturoznawstwa. Po

przeprowadzeniu jawnego głosowania, **Komisja jednogłośnie podjęła Uchwałę zawierającą opinię w sprawie odmowy poparcia wniosku dr Olgi Śmiechowicz o nadanie jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie literaturoznawstwo.**

Podpisy

Przewodnicząca Komisji
prof. dr hab. Mirosława Hanusiewicz-Lavallee

Sekretarz Komisji
dr hab. Joanna Janik